

GIELDDAPLÁNA SERVODATOASSI 2022 – 2034

Gulaskuddandokumeanta

Evttohus politihkalaš meannudeapmái, borgemánnu 2022

**Kárašjoga gielda
Karasjok kommune**

OVDASÁTNI.....	2
GIELDDAPLÁNA SERVODATOASSI	3
Mielváikkuheapmi.....	3
Guoddevašvuodamihttomearit	3
VIŠUVDNA JA ÁRVOVUOĐDU	5
Višuvdna	5
Árvvut	5
OVDÁNEAPMI JA HÁSTALUSAT - KÁRÁŠJOHKA 2034 GUVLUI	6
Kárášjohka – sámi gielda.....	6
Álbmotovdáneapmi	6
Álbmotdearvvašvuohhta ja eallinárvu	6
Ealáhusat ja bargoveahka	7
Dálkkádathástalusat.....	8
Servodatdorvolašvuohhta ja gearggusvuohhta.....	9
Gielddaekonomiija.....	9
Boahttevaš Kárášjohka	9
ÁŅGIRUŠŠANSUORGGIT	10
Fátmmasteaddji báikegoddi	11
Ođasmahtti báikegoddi	14
Gelbbolaš báikegoddi	16
Ceavzilis báikegoddi.....	18
AREÁLASTRATEGIIJA	20
GIELDDAPLÁNA SERVODATOASI ČUOVVOLEAPMI	23

OVDASÁTNI

Kárášjohka 2034 guvlui

Kárášjohka lea Norgga nubbin stuorimus gielda areálaid dáfus, guovdu Finnmárku. Gielddarájit leat Guovdageainnu, Álttá ja Porsáŋgu gielddaide, ja nuorttabealde lea kránnjáriika Suopma. Kárášjoga gieldda álbmotlohku lea bisson birrasiid 2700 maŋemuš jagiid. Mii leat sámi gielda, mas lea 80 % sámi álbmot. Mis lea máŋggakultuvrralaš servodat mas sihke suomelaččat ja norgalaččat ásset, lassin sápmelaččaide.

Kárášjogas leat máŋggadáfot hástalusat vuordimis boahhteáiggis, nugo dálkkádatrievdamat, álbmotlogu njiedjan, mas lassánit vuorrasat, mánáidlohku njiedjá ja olbmot bargogis vátnot ja dearvvašvuodáhástalusat lassánit álbmogis. Dat gáibiduvvo alla kvalitehta, beaktilisvuohta ja ođasmahttin, seammás go ekonomalaš rámmat gáržot. Mii galgat luvvet ruđaid čadahit stuora buolvainvesteremiid nu go ođđa skuvlii ja ođđa dearvvašvuodaguovddáži.

Dustemis boahttevaš hástalusaid fertet mii smiehttat guhkitáigái ja oppalaččat mo mii galgat ovdánahttit min servodaga, gieldda organisašuvdnan, ja mo mii sáhttit ovttasbargat ođđa vugiiguin. Gielddaplána servodatoassi lea min deháleamos strategalaš stivrenreaidu, ja dat čujuha geainnu bargui 2034 guvlui.

Buorit čovdosat hábmejuvvojit ovttasráđiid áŋgiris álbmotláhtuiguin. Gielddaplána lea hábmejuvvon gulahallamiin ássiiguin, ealáhusaiguin, gieldda politihkkariiguin ja fágaolbmuiguin.

Ovttas mii hábmet boahttevaš Kárášjoga!

GIELDDAPLÁNA SERVODATOASSI

Gielddaplána lea Kárášjoga gieldda bajimus stivrenreaidu ja strategijja mo dustet boahhteáiggi hástalusaid. Gielddaplánas leat golbma oasi, servodatoassi oktan areálastrategiijain, areálaoassi ja doaibmaoassi oktan ekonomiiaplánain.

Servodatoassi lea dan birra mo mii galgat ovdánahttit Kárášjoga ovddasguvlui, sihke servodahkan ja gielddaorganisašuvdnan. Das leat ángiruššansuorggit, mihttomearit ja strategijjat boahhte 12 jahkái, ja čujuha mo mii ovttas hábmet dan servodaga man mii sávvat. Servodatoasis lea areálastrategijja mii galgá laktit servodatoasi ja gielddaplána areálaoasi oktii, ja dat čujuha bajitdási prinsihpa mo mii galgat ávkkástallat ja ovdánahttit min areálaid olahanváras servodatoasi mihttomeriid.

Plána sisdoallu lea huksejuvvon nationála ja báikkálaš ovdánemiid, hástalusaid ja vuoruhemiid vuodul. Vuodđun lea gieldda mearriduvvon plánastrategijja, ja statistihkat, logut ja hástalusat mat bohtet ovdán dán plánas dain dieđuin mat leat addon das.

Mielváikkuheapmi

Ráhkadanváras buori ja áššáiguoskevaš plána boahttevaš Kárášjohkii, lea viiddis mielváikkuheapmi álbmogis, oktan mánáiguin ja nuoraiguin, ealáhusaiguin, politihkkariiguin ja gielddabargiiguin leamašan dehálaš. Giella lea geavahan iešguđet ge vugiid ja arenaid sihkkarastimis fáttmasteaddji ja rabas proseassa. Mii leat čadahan ássiidiskadeami, ealáhusiskadeami ja barnetrákk nammasaš guorahallama mánáiguin. Mis leat leamašan iešguđetlágan doalut, nugo álbmotčoahkkimat, Utopia-bargobádji ja bargobájit politihkkariiguin ja gieldda jođihangottiin.

Kárášjoga giella lea bagadallanpilohta oasálastima bokte ožžon buori veahki mielváikkuhanproseassaide Distriktssenteris ja Romssa ja Finnmarku fylkkagielddas. Kárášjoga giella lea seammás maiddái oasálastán dán pilohtaproševttas; areálastrategijja pilohta smávva gielddaide main leat viiddis LNFR-avádagat, mas Høgskolen i Innlandet ja Universitehta Romssas leat leamašan proseassajođiheaddjit ja ovddasvástideaddjit fágalaš sisdoalus.

Kárášjoga giella bijai 2019:s johtui 8-jahkásaš rievadan- ja nuppástuhttinproševtta Boahttevaš Kárášjohka. Prošeakta bargá viidát Kárášjoga gieldda hástalusaiiguin buot bálvalussurggiin, ja proševtta bokte lea gielddas buorre oppalaš govva dain boahttevaš dárbbuin maidda servodatplána galgá čujuhit geainnu.

Dát proseassat leat buktán ollu dehálaš áddejumi ja máhtu, mat leat leamašan mearrideaddjit dovddideamis dehálaš fáttáid servodat- ja bálvalusovdánahttimis ja hábmemis boahttevaš Kárášjoga.

Guoddevašvuodamihttomearit

Kárášjohka galgá leat guoddevaš servodat gos mii dustet dárbbuid mat olbmui leat guđet ássat dáppe dál, almmá bilideamis vejolašvuodaid boahttevaš buolvvain gokčat sin dárbbuid. ON guoddevašvuoda mihttomearit leat váldobálggisin dustemis dálá áiggi stuorimus hástalusaid

hukset oadjebas ja eleš čálgoservodaga almmá bilideamis boahttevaš resursavuođu.
Guoddevašvuođa mihttomearit speadjalastet golbma dimenšuvnna guoddevaš ovdáneamis:
dálkkádat ja biras, ekonomii ja sosiála dilálašvuodát.

ON guoddevašvuodamihttomearit galget leat oassin Norgga servodat- ja areálaplánema vuodus.

VIŠUVDNA JA ÁRVOVUOĐĐU

Višuvdna

Min višuvdna lea:

Sámi váibmosuotna – gilli gos kultuvrrat deaivvadit

Den samiske pulsåren – bygda der kulturer møtes

Višuvdna leahkit sámi váibmosuotna mielddisbuktá ahte Kárášjoga gielda, okta moatti gielddas gos sámi giella ja kultuvra leat eanetlogus, lea dihtomielalaš ahte iežas servodatdoaiman guoská olles sámi servodahkii. Dat geaidnu ja ovdáneapmi man Kárášjoga gielda vállje lea dehálaš olles Sápmái.

Seammás lea midjiide dehálaš leahkit fátmasteaddji servodat mii čakkeha saji eará kultuvrraide, ja gos kulturgávnnadeamet leat riggodahkan min servodahkii.

Árvvut

Kárášjoga gieldda árvovuodđu galgá čujuhit geainnu min plánaide ja bargguide.

Kulturguoddit

- Sámi kultuvrrain ja sámegeielain, leat mii rámis, dat lea mis fárus – ja daid mii nannet.
- Mii hálddašit luondu ceavzilit.
- Mii leat geabbilat, jođánat rievdadit ja heivehahttit.

Girjávuohta

- Mii leat guovttegielat ja mánggakultuvrralaš servodat.
- Mii leat fátmasteaddjit ja čohkiideaddjit go posiitiiva guottuiguin searvadit olbmuid.
- Mii háliidit čájehit ja čalmmustahttit sámi kultuvrra
- Mii galgat beroštit, ja árvvusatnit guhtet guimmiideamet iešguđetláganvuodaid.

Geasuheaddji

- Mii háliidit geasuhit olbmuid ja ealáhusaid min gildii kulturárbbi čalmmustahttimiin ja árvvusatnimiin.
- Mii geassit ovdán kultuvrra ja gieldda erenoamášvuoda, ja dahkat geasuheaddjin.

OVDÁNEAPMI JA HÁSTALUSAT - KÁRÁŠJOHKA 2034 GUVLUI

Karášjohka – sámi gielda

Karášjoga gielda lea sámi gielda. Sápmelaččat leat eamiálbmot Norggas, ja vuodđolága § 108 čujuha ahte galgá heivehuvvot nu ahte sápmelaččat sáhttet sihkkarastet ja ovdánahttit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.

Mearrádusain gielddalaš dásis lea mearrideaddji mearkkašupmi sáme giela ja sámi kultuvrra buori ovdáneapmái. Okta moatti servodagain gos sámi giella ja kultuvra leat eanetlogus, lea Karášjogas servodatdoaimman olles sámi servodahkii. Karášjoga gielda lea dihtomielalaš iežas ovddasvástádusas nannet ja ovdánahttit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.

Gielddain lea guovddáš rolla nannet sáme giela. Karášjoga gielda lea oassin sáme gielaid hálddašanguovllus ja dakko bokte lea sámelága vuodul geatnegahtton sihkkarastit álbmoga vuoigatvuođa sáme gielaid oahpahussii ja geavaheapmái. Mii galgat čuovvulahttit ovttaskas olbmuid giellavuoigatvuođaid earret eará rivttiin oahpahussii, giela- ja kulturheivehuvvon dearvvašvuođabálvalusaide, ja čuovvulahttit geatnegasvuođa fállat sáme gielat mánáidgárdefálaldaga ja čalmmustahttit dološ sámi báikenamaid.

Leat hástalusat sámi giellaovdáneamis. Áiggi vuollái Karášjoga ja Guovdageainnu álbmotlogunjiedjan lea áittan sáme giela gáhttemis. Min skuvllaid ohppiidlogunjiedjan mielddisbukta ahte uhcit ohppiin lea oahpahus sáme gielas ja sáme giellii, ja giellageavaheddjiidlohku sáhtta garrasit vátnut.

Álbmotovdáneapmi

Karášjoga gielddas lea olu jagiid badjel čájehuvvon ahte álbmotlohku njiedja. Prognosalaččat 2040 guvlui vuohhtit seammás dássehivuođa agiin álbmogis, vuorrasiidlohku goargnu álbmoga bargoveaga agi ektui, ja mánáid ja nuoraid oassi njiedja. Álbmotovdáneapmi lea vuorjašuhhti boahttevuhhti.

Stuorimus hástalusat lea vuorasolbmuidlogu lassáneapmi. Mis šaddá gáibideaddji dilálašvuohta vuorasolbmuid buozalmasvuođaid geažil ja dat gárta lassi deaddun gieldda dearvvašvuođabálvalusaide. Mearrideaddjin lea golloseastin bálvalusbuvttadeamis ja ahte organisašuvdna lea nuppástuhhti álbmoga gáibádusaide ja dárbbuide.

Álbmotlogu dásen gáibida aktiivvalaš doaimmaid boahttevaš jagiid. Bargosajit ja ássanmokta šaddet guovddáš gaskaoapmin doalaheamis Karášjoga eleš servodahkan. Stohpomárkan sáhtta goazahit smávit doaresbealde gielddaid. Karášjogas lea hearkkes stohpomárkan, go leat uhcán dálut gávdnamis.

Álbmotdearvvašvuohta ja eallinárvu

Gielddalaš plánat galget báidnon álbmotdearvvašvuođa perspektiivvain. Buori *servodatovdánahttima* bokte buorrána álbmotdearvvašvuohta. Bargun álbmotdearvvašvuođa buorideamis leat mánáid ja nuoraid bajásšaddaneavttut, buozalmasvuođa ja vahágiid

eastadeapmi, ja ovdánahttit servodaga mii lea láchčcon dearvvašlaš eallindábiide, dearvvašvuoda áitagiid gáhttemii ja ovddideamis searvevuoda, oadjebasvuoda, fátmasteami ja oasálastima.

Karášjoga gieldda álbmotdearvvašvuoda 2020-2023 oppalaš govas gesso ovdán earret eará:

- Lohkan- ja rehkenastingálggat lea heajubut go muđui riikkas. Beroštupmi skuvlabargguide ja lohkamii álgá árrat mánáid eallimis ja dat lea guoski oppalaččat skuvlastruktuvrra dásiide. Mánáidgárddiid pedagogalaš biras galgá hukset vuodđoskuvlla skuvlaálgima, ja viidáset oahpahusa joatkkaskuvlla dássái.
- Dieđut iskkademiin nuoraidbirrasiin čujuhit ahte ollu mánát ja nuorat, dadjat oalle ollu, rahččet loaktimiin ja vásihit givssideami. Negatiivvalaš vásáhusat nuorran váikkuhit birgemii rávisolmmožin, ja dása berrejit bidjot eastadeaddji doaimmat/prográmmat.
- Dearvvašvuodadilálašvuoha gielddas lea oalle buorre, earret psyhkalaš dearvvašvuoda – erenoamážit ballu ja/dahje lossa miella – leat stuorát váddun go muđui riikkas. Geahpesdávddaiguin ja erenoamážit kolssain buhččet ollugat, ja leat mealgat eanet go muđui riikkas.

Sávahahtti ovdáneapmi Karášjoga báikegottis lea nannet ássiid vejolašvuoda váldit ovddasvástádusa iežaset dearvvašvuodas, loaktimis ja birgemis. Mii deattuhit eastadeami ja árra veahki.

Rievdamat álbmogis buktet lassi hástalusaid mo mii hábmet gieldda. Valljit lassáneapmi vuorrasiid logus gáibida plánema ahkeheivehahtti servodahkii ja dikšun- ja fuolahusbálvalusa heivehit ruovttubálvalussan ja vuoruhit čálgoteknologiija.

Seamma dehálaš go vuoruhit servodahástalusaid lea váldit vára ja ovdánahttit daid ollu hirbmat positiivvalaš beliid Karášjoga servodagas.

Vaikke gos oroš Karášjogas, de lea oanehis mátki meahccái. Meahcásteapmi, sámi luonduávkástallan, lea árbevierru ja máhttu mo sápmelaččat ávkástallet meahci olahtti resurssaid birgejupmái. Ávkástallan lea rievdan áiggi badjel, muhto ain lea meahcásteapmi dehálaš oassi min kultuvrras. Min lagasvuoha lundui lea stuora árvun gieldda ássiide, ja lea okta dain deháleamos ákkain manin olbmot oaivvildit lea geasuheadjain ássat Karášjogas.

Karášjogas lea rikkis ja ealas kultuvra mas leat buorit vejolašvuodát boktit ássanmovtta. Dat ferte leat mihttun ahte buohkat Karášjogas sáhttet servvoštallat valáštallan- ja astoáigefálaldagain. Dáidda ja kultuvra leat guovddážiis báikkálaš servodatovdánahttimis. Ođđa kultursála šaddá movttiidahtti Karášjoga servodahkii.

Eaktodáhtolaččat leat dehálaš resurssain báikkálaš servodagas, ja Karášjoga servodagas lea nanu eaktodáhtolašvuoha. Ollu ássit ja organisašuvnnat dáhttot áinnas veahkin ovdánahttit servodaga, ja gieldda ferte danin ovddidit vuogádaga ássiidsearvamii.

Ealáhusat ja bargoveahka

Karášjogas lea stuora bargoveahka almmolaš suorggis, gos 48 % bargoagiin barget dánin surggiin. Mánnggat guovddáš sámi institušuvnnat lea ásahuvvan Karášjohkii, gos Sámediggi Sametinget, NRK Sápmi ja sámi dearvvašvuodaásahusat lea dat stuorimus bargosajit. Go dát institušuvnnat leat ásahuvvon Karášjohkii, de lea stuora oassi olbmui geain lea alitoahppu. Min

servodagas lea viiddis akademihkalaš biras, mii dagaha Kárášjoga miellagiddevaš báikegoddin ássamii ja bargamii.

Stuorimus oassi bargoveagas priváhta suorggis leat bálvalusfállamis, gálvogávppašeamis, hoteallas ja boradanbáikkiin, johtalusas ja eará, mat oktiibuot devdet 26 % bargoveagas. Vuodđoealáhusat leat dehálaš ealáhusat mat devdet 10 % oppalaš bargoveagas. Huksenealáhus lea nubbin stuorimus ealáhus Norggas maŋábealde Oljju ja gása, ja lea dat stuorimus guovlluealáhus, mii maiddái bargguiduhtta ollugiid min gielddas (7 %) sihke ollesáiggis ja áigodatbargun.

Kárášjoga gielddas leat stuora vejolašvuodát ealáhusovdánahttimii mas lea čielga sámi sisdoallu. Kultuvrralaš ealáhusovdánahttin huksejuvvo báikkálaš resurssaiguin vuoduštuvvon báikkálaččat ja kulturvuolggasajiin. Dát buktá ceavzilis árvoháhkama, seammás go árbevierut ja kultuvra dollojit ja ovddiduvvojit. Dehálaš sámi dáidda- ja kulturásahusat leat Kárášjogas, nugo RiddoDuottarMuseat – Sámi Vuorká-Dávvirat ja Sámi Dáiddaguovddáš. Dat leat givrodahkan min ángiruššamii hutkás ealáhusain, duojis ja sámi mátkeealáhusain.

Eanandoallu Kárášjogas lea garrasit geahppánan maŋemuš 10 – 20 jagi. Gielddas leat buorit eanaresurssat, lassin daid areálaide mat eai leat anus. Jorgalahttimis dan njiedjama, ja dahkamis eanandoalu geasuheaddjin, dáhttu mii deattuhit eanandoalu ovdánahttin vejolašvuodaid Kárášjogas.

Boazodoallu lea dehálaš kulturguoddi ja ealáhus, ja das lea stuora mearkkašupmi ollugiidda Kárášjogas. Viiddis guovllut gielddas leat bohccuid guohtuneatnamat. Boazodoalus lea dárbu daid guovlluide, ja gillá juo garrasit guohtuneatnamiid massimis. Boazodoalloaláhusa biergobuvttadeapmi lea buot litnáseamos dálkkádagaide, muhto ealáhus gillá garrasepmosit dálkkádatrievdamiiguin.

Dálkkádathástalusat

Okta dain stuorimus hástalusain dálá áiggis leat dálkkádatrievdamat mat váikkuhit eatnamii globálat. Čielga dálkkádatpolitihkain fertet bissehit dálkkádatrievdamiid, ja Norga lea geatnegahtton Paris šiehtadusa vuodul geahpedit 40 % dálkkádatgássaluoitimiin ovdal 2030. Globála liegganeapmi váikkuha juo davvi ekovuogádagaide ja servodagaide.

Dat lea eahpesihkar makkár váikkuhusat dálkkádatrievdamiin sáhttet čuohtat min gildii, muhto dálkkádatdutkanat geažuhit veaháš makkár rievdamat mis sáhttet leat vuordimis: dávjjit ja garraset njuoskadálkkit ja lieggaset temperatuvrrat. Eambbo njuoskadálkkit sáhttet earret eará dagahit stuorit dulve-, rihtu- ja uđasvárrehusaid, vel smávva temperatuvrrarievdamat ge sáhttet váikkuhit ekovuogádagaide sihke čáziin ja eatnamiin. Dálki Kárášjogas rievdá eambbo arvin, dálvet uhcit muohtan, árragiđđan ja guhkes čakčan.

Dálkkádatrievdamiid váikkuhusat boazodollui leat dasto sihke eambbo molsašuddi guohtumat ja johtimat. Gielda ferte iežas guhkesáiggi areálaplánemis rehkenastit čuožahusaid dálkkádatrievdamiin, erenoamážit vejolaš váikkuhusaid mat čuvvot dulvviid, riđuid ja uđđasiid lassáneamis.

Servodatdovvovolašvuohta ja gearggusvuohta

Karášjoga gielddas lea oppalaš ja vuđolaš ovddasvástádus fuolahit álbmoga sihkarvuođa ja oadjebasvuođa min geográfalaš guovllus. Gielda galgá nagodit doalahit kritihkalaš servodatdoaimmaid heahstediliin, ja uhcimus gearggusvuohta galgá sajis olles organisašuvnnas. Riska- ja rašesvuođaanalysaid bargu lea dehálaš buot dásiin, ja oktan gearggusvuođaplánaiguin ja hárhallamiiguin lea servodat nanus dustet dáhpáhusaid/heahtediliid mat sáhttet čuožžilit.

Gielddaekonomiija

Karášjoga gielda lea systemáhtalaš nuppástuhttimiin nagodan jorgalahttit ovdáneami gielddaekonomiijas stuora lassigoluin gánnáhahtti buori ruhtadillái. Karášjoga gielddas leat stuora investerendárbbut, go plánain lea hukset ođđa skuvlla ja ođđa dearvvašvuođaguovddáža. Dát buktá mearkkašahtti doaimmalaš váikkuhusaid go lassáneapmi gieldda loatnavelggiin dagaha divraset reanto- ja oassemáksingoluid. Dát mielddisbuktá ahte Karášjoga gielda boahhtevaš jagiid ferte botnjat resurssageavaheami nu ahte geavaha eambo háldovejolaš rámmaiguin reanttuide ja oassemáksingoluide, ja uhcit bálkkáide ja eará doaibmagoluide. Karášjoga gielddas lea doaibmamunni lasihit sihke buvttadanmuni ja beaktilisvuođa, ja ferte čađahit rievdademiid gieldda bálvalusbuvttadeamis.

Karášjoga gielda galgá mihttomeriin ollašuttit beaktilis resurssageavaheami ja buori ekonomijastivremi mat leat politihkalaččat mearriduvvon.

Boahhtevaš Karášjohka

Karášjoga gielda lea 1.10.19 bidjan johtui proševtta Boahhtevaš Karášjohka / Fremtidens Karasjok, mii lea guhkesáigge rievadan- ja nuppástuhttinprošeakta 8 jagi badjel golmmain cehkiin. Karášjoga gieldda lossa hástalusat eanas surggiin ja buot dásiin ledje duogážiin prošektii. Proševttagárvemis galgá gielda sáhttit fállat bálvalusaid ássiide siskkobealde buriid hálddašanvierru rámmaid, gielddas galgá buorre organisašuvdnadoaibma ja ceavzilis ruhtadilli.

1. ceahkis – Nuppástuhttin ja VUOĐU ásaheapmi, mii bistá 2023 rádjai, deattuhuvvo gieldda vuodđodoaimmaid sajáiduttin, nugo ekonomijastivren, áššemeannudeapmi ja sihkkarastin lánhagáibiduvvon bálvaluskvalitehtas ássiide.

2. ceahkki lea ovdánahttinávccaid ja OĐĐA SEARAID birra, ja 3. ceahkis galget deattuhuvvot innovašuvdna, ovttašábmén ja BUOREMUS BARGOVUOHKI. Proševtta čuovvoleapmi vuoruhuvvo gielddaplánaáigodagas.

ÁNGIRUŠŠANSUORGGIT

ON guoddevašvuoda mihttomearit leat máilmmi oktasaš bargoplána 2030 rádjai jávkadit ja birgehallat geafivuodain ja bissehit dálkkádatrievdamiid. Guoddevašvuoda mihttomeriin leat 17 váldomihtu ja 169 oassemihtu mat galget čujuhit oktasaš globála geainnu riikkaide, ealáhusaide ja siviilaservodagaide.

Báikkálaš hástalusaid ja vejolašvuodaid vuodul leat mii välljen 9 guoddevašvuoda mihttomeari main galgá erenoamáš fuomášupmi Kárášjoga gieldda ovdánahttimii:

Báikkálaš guoddevašvuoda mihttomeriid, hástalusaid ja mielváikkuhanproseassaid vuodul leat mii mearridan čuovvovaš ángiruššansurggiid gielddaplána servodatoasis:

- Fátmmasteaddji báikegoddi
- Ođasmahtti báikegoddi
- Gelbbolaš báikegoddi
- Ceavzilis báikegoddi

Min višuvdna ja árvovuodđu sáhtá čilgejuvot nu ahte Kárášjoga gieldda gálgá leat fátmmasteaddji sámi servodat. Mii leat sámi gieldda. Danin lea sámi perspektiiva guovddážiis buot ángiruššansurggiin servodatoasis.

Kárášjoga gieldda ángiruššansuorggit leat suorgerasttildeaddjit, ja gustojit buot bálvalusaide. Mii fertet bargat ruossut doarrás organisašuvnnas olahánváras sávahahtti ovdáneami. Juohke vuoruhanoasis lea mearriduvvon váldomihttu ja strategiijat. Ángiruššansuorggit čujuhit guđiid osiide berre leat liige beroštupmi ja resursat plánaáigodagas. Leat mánggat láhkageatnegahtton doaimmat ja fágasuorggit mat eai ovdanbukto gielddaplána servodatoasis, muhto vuhtiiváldot konkrehtalaš fáddáplánain.

Fátmmasteaddji báikegoddi

Mis lea fátmmasteaddji báikegoddi min ássiide buot eallindiliin. Kárášjoga gielddas lea ollislaš ja servodatguoddi sámegealla eanas servodatsurggiin ja bálvalusfálaldagain. Mis lea guovttegielalaš álbmot, gos sámegealla ja dárogiella leat ovttadássásaš gielat. Vai Kárášjoga gielddas galgá leat doaimmevaš guovttegielat servodat, de ferte sámegealla čalmmustahttot ja deattuhuvvot. Buohkain Kárášjogas galgá vejolašvuohta oahppat sámegealla.

Min vuorrasiin galgá árvvolaš vuorasvuohta, ja min bálvalusain galgá vuodđun sámi kultuvra. Mánáin ja nuorain galgá oadjebas ja buorre bajásšaddan, fátmmasteaddji skuvlabiras ja valljit astoáigefálaldagat. Kárášjogas galgá buorre eallit, álbmotdearvvašvuođabarggu bokte galgat mii vuoduštit buriid birgenlágiid, buori dearvvašvuođa ja eallinárvvu buot ahkásaččaide. Erenoamážit galgat eastadit psyhkalaš gillámušaid, sosiála erohusaid ja olgguštemiid. Mii galgat láhčit heivehuvvon ásodagaid ássiide iešguđetlágan eallindiliin.

Váldomihttu: Ná galgá leat	Strategiijat: Ná mii bargat
Mii leat sámi servodat, gos álbmot máhtá ja geavaha sámegealla olles servodagas	<p>Mii galgat nannet ja lasihit sámegeallagiid logu, sámegealla oahppanvejolašvuođaid láchčimiin</p> <p>Mis galgá sámi giellaguovddáš mii fámolaččat ovddida ja gáhtte giela</p> <p>Mis galgá ollislaš giellaplána mánáid giellaovdáneapmái mánáidgárddiin ja vuodđooahpahas</p> <p>Mii galgat deattuhit sámegealla gelbbolašvuođa rekruteremis ja virgádettiin gielddas</p> <p>Mii galgat fállat gielddabargiide sámegealla gelbbolašvuođaloktema , vaikke guđe dásis</p>
Min servodagas lea buorre bajásšaddat	<p>Mii galgat systemáhtalaččat bargat dan badjelii ahte buot mánáin ja nuorain geat bajásšaddet Kárášjogas leat seamma vejolašvuođat</p> <p>Mii eat dohkket vealaheami, givssideami ja rasisma</p>

	<p>Mii galgat hábmet rabas ja fátmasteaddji servodaga mii ovddida identitehta ja searvevuoda</p> <p>Mii galgat váldit vára ja ovdánahttit gávnadanbáikkiid nuoraide</p> <p>Mii galgat deattuhit árra veahki ja fágarahttildeaddji ovttasbarggu</p>
<p>Min servodat lea dearvvašnuhtti, fátmasteaddji ja oadjebas</p>	<p>Mii eastadit psyhkalaš dearvvašvuodáhástalusaid, gárrenmirkogeavaheami, geafivuoda, veahkaválddálášvuoda lagas oktavuodain, sosiála erohusaid ja olggušteami</p> <p>Mii galgat vuoruhit álbmotdearvvašvuoda, ja láchit birrasa mii movttiidahtta aktiivvalaš árgaeallima</p> <p>Mis galget buorit kultur-, astoáige- ja valáštallanfálaldagat mat hehttejit olggušteami ja buoridit psyhkalaš dearvvašvuoda</p> <p>Mii galgat sihkkarastet eaktodáhtolaččaide buriid rámmaeavttuid vuoi sii sáhttet veahkehit buriid fálaldagaiguin min ássiide</p>
<p>Mis leat buorit dearvvašvuodafálaldagat heivehuvvon buohkaide vaikke guđe agis ja fuolahusdilis</p>	<p>Mii galgat ovdánahttit dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusaid deattuhemiin čálgoteknologiija ja buoridanmuniid kvalitehtareformmaid čađa nugo Olles eallima eallit</p> <p>Eastadeaddji ja fágarahttildeaddji bargguin mii ovddidit buori fysalaš ja psyhkalaš dearvvašvuoda min ássiin</p> <p>Mii galgat fállat buori fuolahusa ja pasieantadorvvolašvuoda</p> <p>Mii galgat sihkkarastet ahte bargiin dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusas lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuolta</p> <p>Mii galgat sihkkarastet ollislaš pasieantačuovvoleami fágarahttildeaddji koordineremiin ja ovttasdoaimamiin</p>

	<p>Mii galgat fállat olbmuide geain lea veahkkedárbu ja sin oapmahaččaide diehttevašvuoda ja dorvvolašvuoda bálvalusapparáhtas.</p> <p>Mii galgat hukset odđa dearvvašvuoda ja fuolahus visti</p> <p>Mii galgat heivehit divššu- ja fuolahusbálvalusa ruovttubálvalussan.</p>
<p>Mii heivehit servodaga buot agiide</p>	<p>Mis galget buolvaidgaskasaš arenat ja gávnadanbáikkít</p> <p>Mii galgat ovttasbargat buolvaidgaskasaččat ovddidit árbevirolaš máhtu ja vuorrasiid geavahit resursan</p> <p>Mii galgat lámčit eatnasiidda vejolašvuoda ássat oadjebasat ruovttuin guhkimus lági mielde</p> <p>Mii galgat ovttasbargguin lámčit aktivitehtaid vuorrasiid, erenoamážit olbmuide geain lea demeansa</p> <p>Mii galgat ovdánahttit ja atnit innovatiiva bálvalusaid ja čálgoteknologiija</p>
<p>Mis leat fállamis ásodagat buot min ássiide</p>	<p>Mii galgat sihkkarastet mánggalágan ásodatfálaldagaid, ja fállat iešguđetlágan ásodagaid ja ássanvugiid mat heivejit buotlágan eallinagiide ja -diliide</p> <p>Mii galgat sihkkarastet gielddalaš ásodagaid ássiid dárbbuide, galgat juolludit dohkálaš ásodagaid heivehuvvon sin dárbbuide, ja maddái fállat dárbbášlaš veahki fuolahit iežaset ássandilálašvuodaid.</p>

Ođasmahtti báikegoddi

Mii lámčit ealáhusaide gielddas ja heivehit árvoháhkama innovatiiva ja boahhteáigásaš ealáhusaide. Mis lea beroštupmi ceavzilis ealáhusovdánahttimii, mas vuhtiiváldo kultuvra, luondu ja biras. Mii ángiruššat ođđaásahemiid ja dáhttut mánggabealat ealáhusaid mat gokčēt báikkálaš dárbbuid. Mii galgat leat nuppástuhttit vai leat nannosat boahttevaš rievdademiide, sihke ealáhusain ja gielddaorganisašuvnnas.

Mis lea girjás ja ealas kultureallin gos fállorit buorit vásáhusat álbmogii ja gussiide gaskal árbevieruid ja ođđaáiggi.

Váldomihttu: Ná galgá leat	Strategiija: Ná mii bargat
Mis leat mánggabealálaš, ovddidahtti ja nanu ealáhusat	<p>Mii galgat ovttasráđiid Sámi ealáhusgárddiin aktiivvalaččat movttiidahttit ealáhusovdáneami.</p> <p>Mii galgat lámčit ođđa doaimmaide mat dáhttot ásahit Kárášjohkii</p> <p>Mii galgat lámčit dili fitnodagaide mat dáhttot stuorrut.</p> <p>Mii galgat ovttasbargat boazodoaluin, eanandoaluin ja eará aktevrraiguin ovddidit eambo báikkálaš árvoháhkama, ja ángiruššat viidáset buvttadeami ja báikkálaš borramušaid</p>
Min areálapolitihkka lámčá bures ealáhusaide	Mii galgat lámčit doarvá geasuheadjji ealáhusareálaid, dohkálaš gaskkas márkani oktan heivehuvvon infrastruktuvrrain
Mis lea buorre ovttasbargu gaskal ealáhusaid, Sámi ealáhusgárddi, gieldda ja Almmolaš ásahusaid	<p>Mii galgat ovddidit ovttasbarggu ja háhkat gávnadanbáikkiid</p> <p>Mii galgat searvat ođđasit ásahit ealáhussearvi</p> <p>Mii galgat lámčit gieldda ealáhusaide buoret gilvonávccaid stuorit doaimmain ja prošeavttain</p>
Mis galget ceavzilis mátkealáhusat mat vuvdet erenoamáš luondu- ja kulturárbevásáhusaid gielddas	Mii galgat searvat bargui ovdánahttit mátkebáikkiid regiuvnnas

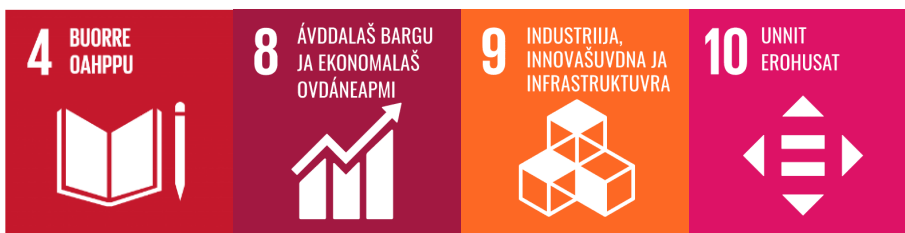
	<p>Mii galgat aktiivvalaččat veahkkin doalahit Kárášjogas ceavzilis mátkebáike-mearka.</p> <p>Mii galgat doarjut Sámi destinašunfitnodaga ásaheami</p>
<p>Mii leat guovddážiin dáidagii, kultuvrii ja vásáhusaide mat deaivvadit gaskal árbevieruid ja ođđaáiggi</p>	<p>Mii galgat hábmet valljit kulturdoaimmaid ovttasbarggu ja hutkama bokte.</p> <p>Mis galgá kultursála Kárášjogas</p> <p>Mis galgá kulturskuvla, mas valljit ja buorit oahpahusfálaldagat nannejit sámi giela ja kultuvrra.</p> <p>Mis galgá buorre ovttasbargu Kárášjoga dáidda- ja kulturásahusaiguin</p> <p>Mii galgat doarjut sámi dáiddamusea ásaheami</p> <p>Mii galgat áŋgiruššat hutkás ealáhusaid ja duoji, ja dovddusin dahkat Kárášjoga sámi designbáikegoddin</p>
<p>Mis galgá čielga sámi identitehta, maddái visuálat areálahálddašeamis, arkitektuvrrain ja šilttain.</p>	<p>Mii galgat hábmet visttiid, huksehusaid ja birrasa čielga sámi vuohkái</p> <p>Mis galget geaidnošilttat ja šilttat almmolaš visttiin sámegillii ja dárogillii</p>

Gelbbolaš báikegoddi

Buori vuodđooahpahusa alla kvalitehtain mánáidgárddiin ja skuvllain, galgat mii nuoraide addit vejolašvuodaid čadahit joatkkaskuvlla oahpahusa. Min álbmogis lea alla oahppu. Vuoruhuvvon mihttomearrin lea ahte nuorat ásaiduvvet gildii manjel oahppoháhkama.

Min skuvla ja mánáidgárddit leat muhtun dain deháleamos arenain sámi giela, kultuvrra ja identitehta ovdánahttimis. Buohkat geat bajásšaddet Kárášjogas galget produktiivvalaččat guovttegielagat, dat mielddisbuktá ahte mii galgat fállat buot mánáide sámegeiel oahpahusa heivehuvvon máná duogázii ja dárbbuide.

Mii ovttasbargat ruossut doarrás gieldda ovttadagain, ássiiguin, organisašuvnnaiguin, ealáhusaiguin ja eará ášahusaiguin sihkkarastimis buriid bálvalusaid rievttis kvalitehtain min ássiide. Mis lea gelbbolašvuotta ovdánahttit, buoridit ja rievdadit gieldda bálvalusaid vai fállat ceavzilis bálvalusaid ássiide boahtteáiggis.

Váldomihttu: Ná galgá leat	Strategiijat: Ná mii bargat
Mis lea alla kvalitehta, buorre oahppobiras ja loaktin mánáidgárddiin ja skuvllain	<p>Mii galgat hukset ođđa ja ođđamállet skuvlla gos lea buorredilli ja oahppanmokta</p> <p>Mii galgat hábmet buori pedagogalaš sisdoalu mánáidgárddiide ja skuvllaide</p> <p>Mii galgat sihkkarastet buori gelbbolašvuoda mánáidgárde- ja skuvlabargiide</p> <p>Mii galgat erenoamážit veahkehit mánáid ja váhnemiid geain leat sierranas dárbbut.</p> <p>Mii dáhttut áсахit váibmoguovlluid gielddas, sihkkarastimis oadjebas skuvlabálgáid.</p>
Mis leat gelbbolaš bargit sihke ealáhusain ja almmolaš ja priváhta surggiin.	<p>Mii galgat doarjut Sámi joatkkaskuvlla, sin oahpposurggiiguin, vai ain lea givrodahkan sámi servodahkii</p> <p>Mii galgat aktiivvalaččat bargat alitoahppofálaldaga ášahemiin Kárášjohkii, ovttasráđiid Sámi Allaskuvllain dahje eará oahpahusinstitušuvnnaiguin</p>

	<p>Mii galgat ovttasbargat ealáhusaiguin dahje eará almmolaš ásahusaiguin oažžumis nuoraid ásaiduvvat Kárašjohkii maŋnel oahppoháhkama</p>
<p>Mis lea fáttmasteaddji, boahpteáigásaš ja nuppástuhtti organisašuvdna</p>	<p>Mii galgat lámčit ovttasbarggu, mielmearrideami ja oasálastima</p> <p>Mii galgat deattuhit buori bargobirrasa, DBS- ja lagasbargama olles ásahusas</p> <p>Mis galgá vierrun mielbargiin ja jođiheddjiin bargat aktiivvalaččat innovašuvnnain ja nuppástuhttimiin</p> <p>Mii galgat digitaliseren vuoruhemiid čađa geavahišgoahtit IT-čovdosiid mat buktet effektiviserenvuoittu ja buriid bálvalusaid.</p> <p>Mii galgat aktiivvalaččat rekruteret ja doalahit rievttis gelbbolašvuođa vai aivve gokčat boahttevaš dárbbuid bargonávccaide</p> <p>Mii vuoruhit nuoraide fállat geassebargguid ja oahpahallisajiid gielddas</p>

Ceavzilis báikegoddi

Mii hálddašit min luondduresurssaid sámi luondduáddejumiin. Min luondduávkkástallan lea heivehuvvon min guovlluide, ja resurssaid hálddašeapmi dahkko birgejumiváras mas ceavzilis ávkkástallan lea guovddážiis. Sisabahkkemat leat stuorimus hástalussan luondduvalljivuhit, ja árbevirolaš sámi ealáhusaide ja kultuvrii.

Buot mearrádusain mat dahkkojit gielddas galgá ceavzilis ovdánahttin guovddážiis mii vuhtiiváldá dálkkádaga, birrasa ja luonddu. Mii lámčit ceavzilis rievdadusaid ovttaskas ássiide ja servodahkii oppalaččat.

Váldomihttu: Ná galgá leat	Strategiija: Ná mii bargat
Mii leat gáhtten ja geavahit min areálaid, luonddu ja birrasa sámi kultuvrra, ealáhusaid ja servodateallima ovdánahttimii	<p>Mii galgat váldit vára luonddus ja šládjavalljivuođas</p> <p>Mii galgat goazahit sisabahkkemiid</p> <p>Mii galgat veahkkin sihkarastit guohtuneatnamiid boazodollui</p> <p>Mii galgat bisuhit eanandoalu gielddas, ja veahkkin rekruteret eambbogiid ealáhussii</p> <p>Mii galgat čuolahit vuogas ja báikkálaš heivehuvvon dispenserenvuogádaga mohtorjohtolahkii mehciin, ja vuhtiiváldit árbevirolaš ávkkástallama mehciin.</p>
Mis lea infrastruktuorra mii gokčá ássiid dárbbuid	<p>Mii galgat hálddašit gielddalaš geaidnofierpmádaga ođasmahtton geaidnoplána vuodul, mii láidesta vuoruhemiid divodemiide ja buoridemiide gieldda geainnuin.</p> <p>Mii galgat ođasmahttit ja divvut gielddalaš čáhce- ja ruferusttega mearriduvvon plána vuodul, ja doibmet dohkálaš fálu gieldda ássiide.</p> <p>Mii galgat buoridit Kárášjoga almmolaš vánddardeami</p>
Min servodat lea dálkkádat- ja birasberošteaddji, ja geahččalit geahpedit dálkkádatgássaluoitimiid	Mii galgat čađahit doaimmaid nuoskkideami vuosttá

	<p>Mii galgat l�h�it ássiide buriid vejola�vuo�aid, m�htu ja movtta dahkat buriid biras- ja d�lkk�datv�lljeumiid.</p> <p>Min gielddaorganisa�uvdna galgá vuoruhit dálkkádat- ja birasl�h�ima iežas bargguin</p> <p>Mii galgat sertifiserejuvvot Milj�fyrtn�rn:ain</p> <p>Mii galgat investeret ja doaimmahit visttiid ja infrastruktuvrra ceavzilis perspektiivvain</p>
--	---

AREÁLASTRATEGIIJA

Karášjoga gielddas leat viiddis areálat ja čielga gielddaguovddáš.

Areálastrategiija lea ráhkaduvvon servodatoasi mihttomeriid ja strategiijaid vuodul ja bajitdásalaččat láidesta guhkitáigge ektui gieldda fysalaš ovdánemiid. Bajitdási areálastrategiija čuovvuluvvo gielddaplána areálaoasis. Ulbmil areálastrategiijain lea čatnat bajitdási láidestemiid ja mihttomeriid, daid konkrehta areáladisponeremiiguin mat dahkkojit gielddaplána areálaoasis.

Váldomihttu: Ná galgá leat	Strategiija: Ná mii bargat
Mis lea buorre ávkástallan ja jierpmálaš areálageavaheapmi iešguđetge dárbbuide	Mis galgá ođasmahtton areálaplána, oktan buriin kártavuoduin. Gieldda areálaplánaš várrejuvvojit dihto areálat vissis ulbmiliidda, mat leat juogo gárvásat huksemiidda dahje viidáset detáljaregulereimiidda
Mis leat mánnggalágan ásodagat- ja ásodatsajiidfálaldagat iešguđetlágan dárbbuide ja buolvvaide	Gielddalaš ásodatbáikkít plánejuvvojit lahka gielddalaš bálvalusaid Mii galgat heivehit servodaga buot agiide. Mii lámčit mánnggabealálaš ásodatfálaldagaid. Mii dáhttut ovttasbarggu gaskal gieldda ja priváhta aktevrraid ásodagaid huksemiidda
Mii dáhttut lámčit ealáhusovdánahttimii	Areálaplánaš várrejuvvojit ealáhusareálat maid lea vejolaš ovdánahttit ja viiddidit doarvái. Mii galgat maiddáí vuoruhit gárvvisteami areálain ealáhusovdánahttimii, dohkálaš gaskkas márkaniid Eanaresurssat galget adnot fuolas ja erenoamážit vuhtiiváldot guovlluin gos eanandoallu lea vejolašvuhtan. Mii galgat veahkkin sihkkarastit guohtuneatnamiid boazodollui.
Mii váldit vuhtii birrasa go plánet huksenareálaid, ja maiddáí gielddalaš huksenprošeavttain	Mis galgá nanu biraslaš beroštupmi materiálaválljejuumiin gielddalaš huksemiin. Mii veardidit biraslaš energiijačovdosiid ođđa gielddalaš visttiin.

	<p>Mii oláhallat biraslaš vugiin doappardoaimmaheami.</p> <p>Mii áigut unnidit geaidnojohtolaga gos lea vejolaš, ja plánet gielddalaš bálvalusaid lahka márkana.</p>
Láhčit buori báikegoddeovdáneami	<p>Mii dáhttut vuoruhit buori báikegoddeovdáneami márkanis, mii vuhtiiváldá universála hábmema, estetihka, bálgáid, gávnnadanbáikkiid ja duhkoraddanšiljuid</p> <p>Mii leat sámi báikegoddi, maiddái visuálat.</p> <p>Mii dáhttut ásahtit lunddolaš bisánanbáikkiid márkanis, báikkálaš álbmogii ja mátkkáláččaide.</p>
Bures plánejuvvon johtalusystema mas deattuhuvvo johtolatdorvvolašvuolta	<p>Mii dáhttut sihkkarastit areálaid sihkel- ja vázzinbálgáid ásaheapmái gaskal márkana ja ásodatguovlluid.</p> <p>Oadjebas ja čuvgejuvvon skuvlageainnut deattuhuvvot.</p> <p>Mii dáhttut vuoruhit sierranas skohtermáđijaid regulerema márkanis/ásodatbáikkiin skohtermáđiide</p> <p>Mii dáhttut plánet infrastruktuorra servodagas mánngabealálažžan ja buot agiide.</p>
Láhčit astoáigehuksema gáržžiduvvon, geasuheadđji guovlluide	<p>Láhčit astoáigehuksema almma bilidemiid, deavddan guovlluide gos leat juo huksemat, dahje viiddideapmin huksejuvvon guovlluide.</p> <p>Mii galgat lámčit bartahuksema biedgguid guovlluide gos lea juo infrastruktuorra.</p>
Sávahahtti geavaheami dássálagaid luondduguovlluid ja mehciid hálddašemiin	<p>Ásahtit čielga láidestusaid huksemiidda 100 m guovllus.</p> <p>Mii lámčit almmolašvuoda beassat luonddu- ja meahcceguovlluide, ja johkagáddái márkanguovllus.</p>

	<p>Buktit láidestusaid areáladisponeremii Karášjoga johkaavádagas/johkagáttis márkanis/ásodatbáikkiin.</p> <p>Ráhkadit johkaavádatplána, strategiiain Karášjoga geavaheami, gáhttema ja huksema várás</p> <p>Mii dáhttut lámčit buori gulahallama boazodoaluin, areálaid geavaheami birra mohtorjohtolahkii ja meahcástallamii</p> <p>Mii dáhttut vuoruhit bievlamáđijaid kártema vuodđun meahccehálddašeapmái.</p> <p>Mii áigut lámčit gávnnadanbáikkiid mehciin</p>
--	---

GIELDDAPLÁNA SERVODATOASI ČUOVVOLEAPMI

Gielddaplána servodatoassi lea Kárášjoga gieldda deháleamos stivrenreaidu, ja dan vuođul galget buot barggut ja ovdánahttimat gielddas dahkkot. Dát plána lea mearrideaddji eará plánaid ektui. Doaimbanoasi ekonomiiaplána vuoruheamit dahkkojit servodatoasi vuođul.

Sihkkarastimis ollislaš plánema, de galget gielddas buot plánat huksejuvvot čađamanni mihttomearrestrukturain. Servodatoasi bajitdási mihttomeriin galgá čanastat vuolit dási plánaid oassemihtuide ja doaimbajuide, ja maiddái ovttagaid doaimmahusplánaid aktivitehtaide. Raporteren dahkko jahkedieđáhusas.

Mii geavahit Framsikt digitála reaiddu buot gielddalaš plánemiin ja raporteremiin. Framsikt vuogádat ovttasta ja dahká ollislašžan plánema, mihttomearrestivrema ja raporterema. Framsikt digitála plánat ja raportat leat eambo eallasat, olámuttos ja vejolaččat lohkat sihke álbmogii, almmolašvuhtii, politihkkariidda ja maiddái iežamet bargiide

